

עדכון לקט עדכוני מבא"ת – מסמך להפצה

לנוכח הזמן שעבר מאז הוצאת המהדורה הקודמת של נוהל מבא"ת (בשנת 2009) ועד להפצת נוהל מבא"ת המעודכן, להלן מקבץ עדכונים שוטפים שהצטברו בשנים האחרונות.

1. "משרד ללא נייר" – צמצום עותקי תכנית מודפסים ומעבר לקידום ובדיקת תכניות באופן ממוחשב

מכיוון שהתכנית המקוונת היא התכנית המקורית, קבוצה האלקטרוניים פתוחים לעיון הציבור, וחתימות בעלי העניין בתכנית מוגשות על דף נפרד - הרי שאין יותר משמעות מיוחדת לתכנית מודפסת. יש לשאוף להעברת התכנית וכל התכתובות הנוגעות לה מן הממד הפיסי לממד המקוון, תוך צמצום עלויות (חיסכון כספי ליוזם ו/או לרשות), צמצום משאבים (בהתאם לעקרונות "ממשלה ירוקה") וצמצום משך הטיפול בתכנית (מעבר לתקשורת מקוונת ויעילה).

בתאריך 21.6.17 הופץ נוהל "משרד ללא נייר", שמטרתו לקבוע שיטת עבודה שתייתר את הצורך בעותקי נייר במהלך קידום תכניות ובדיקתן במטה מינהל התכנון (לרבות קידום ובדיקת תכניות בולנת"ע, בולקחש"פ, בולחו"ף ובהליך עיון השר). עפ"י נוהל זה, לשכות התכנון המחוזיות ויחידות ההנדסה המקומיות יפסיקו לשלוח למטה מינהל התכנון עותקי נייר של "תכניות קטנות" (תכניות מקוונות ששטחן 30 דונם ומטה), ותכניות אלה יקודמו וייבדקו במטה מינהל התכנון על-גבי מחשב.

2. פסילת תכניות שאינן מקוונות

מכיוון שחוק התכנון והבניה קוצב 60-90 יום מרגע הגשת תכנית ועד הבאתה לדיון בהפקדה; ומכיוון שחוק התכנון והבניה קוצב 6-7 חודשים למילוי תנאים להפקדה; ומכיוון שהחל משנת 2014 מוגשות תכניות מתאר מקומיות/מפורטות באמצעות המערכת המקוונת בלבד, נמצא שאין הצדקה להימצאותן של תכניות לא-מקוונות בשלב שבין הגשה להפקדה. לפיכך, אין לקלוט במוסדות התכנון תכניות שאינן מקוונות, ואין לאפשר הפקדת תכניות לא מקוונות. מרכז התמיכה למבא"ת נכון לסייע לעורכי תכניות בהמרת תכניות לא-מקוונות למקוונות.

יצוין כי הוועדות המחוזיות רשאיות - במקרים חריגים במיוחד, באישור מתכנן המחוז ובכפוף למסגרת הזמנים החוקית - להפקיד תכנית גם אם היא אינה מקוונת. עם זאת יש להדגיש כי המשך קידומן של תכניות לא מקוונות פוגע במהלכים רוחביים אותם מקדם המבא"ת למען קיצור הזמן הסטטוטורי וייעול הליכי קידום תכניות.

3. עיקרון "תכנית אחת למגרש אחד" וסיווג "החלפה"

המבא"ת מבקש לעודד תכנון קומפילטיבי, בו התכנית המאוחרת ביותר שתאושר במגרש מסוים תייתר את הצורך בהתעמקות בתכניות המאושרות שקדמו לה. זאת באמצעות הטמעת ההוראות המאושרות הרלוונטיות, השלכת ההוראות המאושרות שאינן רלוונטיות, והוספת ההוראות המוצעות שהן המניע להגשת התכנית החדשה. לשם כך נוסף לסעיף 1.6 ("יחס לתכנית מאושרת אחרת") היחס "החלפה" - לייצוג התכניות המאושרות שהתייתרו נוכח קידומה של התכנית החדשה.

היחס "החלפה" מייצג ביטול קביעותיה של תכנית מאושרת בתחום הקו הכחול של התכנית המוצעת (אך לא ביטול התכנית המאושרת עצמה - המוסיפה לחול על מקרקעין שמחוץ לתחום הקו הכחול של התכנית המוצעת).

4. הימנעות מהפנייה לתכניות מאושרות קודמות

למען עריכת תכנית באופן הבהיר, הברור והשקוף ביותר, יש להימנע ככל הניתן מהפנייה לתכניות מאושרות קודמות בסעיפי תכנית מוצעת, ולהטמיע הוראותיהן של תכניות מאושרות בתכנית החדשה, בהתאם לעיקרון "תכנית אחת למגרש אחד" וככל שההוראות המאושרות אכן רלוונטיות לתכנון המוצע בעידן התכנוני הנוכחי.

אין לקדש תכניות מאושרות רק מפאת אישורן; תכניות מאושרות ישנות, לרבות תכניות מתאר, מציגות לעתים הוראות ארכאיות אשר אינן עומדות עוד במבחן העקרונות התכנוניים הארציים והמחוזיים. תכנית מוצעת צריכה אפוא להציג ניתוח מושכל ושילוב תכנוני עדכני בין המאושר והמוצע, בהתבוננות רעננה ובלתי-תלויה.

יש לשים גם לב שלעיתים (די קרובות) הישענות על קביעותיה של תכנית גורמת להפרה של דרישות סעיף 145(ז) לחוק, שם נכתב כי לא ניתן עוד להוציא היתר מכוח תכנית אם לא פורטו בה יעודי הקרקע; חלוקה למגרשים וגבולותיהם; קווי בניין; מספר קומות או גובה הבניינים; שטחי הבנייה המותרים. כאשר המשתמש יחפור בכל התכניות הקודמות, הוא עלול למצוא שאחת מהקביעות הללו לא נקבעה באף תכנית קודמת.

סיבה נוספת, חשובה לא פחות, היא ההכבדה על הציבור, ורצוננו לפטור אותו מטרחת הפשפוש במסמכי תכניות מאושרות. תכנית חדשה היא מצב תכנוני חדש, וכך על העורך להתייחס אליה.

5. צמצום השימוש ביעודים "שקופים"

השימוש ביעוד "עפ"י תכנית מאושרת אחרת" פוגע בשקיפות התכנונית, ולפיכך הוא מותר רק במקרים בהם התכנית כוללת לפחות שישה יעודי קרקע רציפים ושונים שהיא אינה משנה אף לא אחד מהם, או מכורח נסיבות משפטיות מיוחדות עליהן יצביע מוסד התכנון, או בתכנית להרחבת ישוב כפרי לפי סעיף 8.1 לתמ"א 35/1. בכל מקרה אחר, אין להשתמש ביעוד זה.

בדומה לקביעה לעיל, ייעשה שימוש זהיר ומידתי גם ביעודים השקופים האחרים – 996 ו-997 (מגבלות בניה ופיתוח, ומגבלות בניה ופיתוח ב', בהתאמה). יעודים אלה נועדו לשמש בעיקר מצבים בהם התכנית נועדה לאפשר את בניית/פיתוחו של אלמנט אשר מטיל מגבלות על הבנייה בסביבותיו, בעוד שהתכנית עצמה אדישה לחלוטין ליעודי הקרקע. שטחים אלה נכללו בתכנית רק על מנת שניתן יהיה להחיל עליהם את מגבלות הבנייה.

ראוי לזכור גם כי יש במבא"ת סימון קווי בעל משמעות דומה – **גבול מגבלות בניה**. אם ניתן לסמן את ייעודי הקרקע בשטחים הסובבים, עדיף להשתמש בסימון זה מאשר ב-996/7. השימוש **במגבלות בניה ופיתוח**, אם כך, הוא רק אם מדובר בצורך לסמן יעודים רבים ללא צורך תכנוני בסימון שלהם, או מכורח נסיבות משפטיות. לדוגמה – כאשר הות"ל מאשרת תכנית לדרך, היא מנועה מבחינה חוקית לחזור ולקבוע את ייעודי הקרקע בשטחים הצמודים לאותה דרך. במקרה כזה יש הצדקה מלאה לשימוש ביעוד "מגבלות בניה ופיתוח".

6. איסור שימוש ביעודי יער מתמ"א 22

תכנית מתאר מקומית/מפורטת צריכה לקחת את התכנון הארצי והמחוזי קדימה ולהציע שימושי קרקע המתאימים לרמה המקומית/המפורטת. לפיכך אין לייבא ייעודי קרקע מתמ"א או מתמ"מים, אלא לבחור יעוד קרקע המייצג תכנון ברמה המקומית ועומד בדרישות התכנון הארצי והמחוזי.

יעודי יער מתמ"א 22, אשר הותרו בעבר לשימושם של עורכי תכניות יער, אינם מותרים עוד לשימוש. באפשרות העורך לסמן את היער ביעוד המבא"ת "יער"; ככל שקיים שוני תמ"אי בין מקטעי היער השונים בתחום היער המפורט, ניתן יהיה לייצגם באמצעות חלוקה לתאי-שטח נפרדים והצמדת הוראות מתאימות לכל תא-שטח, ו/או באמצעות נספח מתאים.

7. איסור שימוש ביעוד "שטח לתכנון בעתיד"

אין להשתמש ביעוד "שטח לתכנון בעתיד" אלא באישור מתכנן המחוז.

8. ביטול השימוש "דיוור מיוחד" כרכיב ביעוד מעורב

היעודים המעורבים הכוללים דיוור מיוחד הוצאו מטבלת יעודי המבא"ת, ומעתה הם מיוצגים באמצעות יעודי הקרקע המעורבים הכוללים מגורים. בסעיף 4 להוראות התכנית יפורטו שימושי הדיוור המיוחד המוצעים ביעוד.

9. "שימוש נלווה" ליעוד קרקע

ניתן לכלול ביעוד בודד (שאינו יעוד מעורב) גם שימושים מיעוד אחר, אם היקפי הבניה לשימוש האחר אינם עולים על 15% מכלל היקפי הבניה המוצעים בתא-השטח. עם זאת, במידה וישנו יותר משימוש אחד נוסף המוצע בתא-השטח, ושטחי הבינוי המצטברים של השימושים שאינם מיוצגים על-ידי היעוד העיקרי עולים על 15%, יש לבחור ביעוד מעורב מתאים.

10. תוקף מפת מדידה

על מפת המדידה להיות בתוקף של שנה אחת (או פחות) לעת מסירת התכנית למוסד התכנון, ומכאן ואילך לא יידרש עוד עדכונה. מוסד התכנון המוסמך להפקיד את התכנית רשאי לקבוע, אם מצא בכך צורך אמיתי, כי תכנית תידרש לעדכון מדידה.

על אף האמור לעיל, כיון שתקנות התכנון והבניה (תכנית איחוד וחלוקה), התשס"ט – 2009 קבעו אחרת, הרי שבתכניות הכוללות איחוד וחלוקה (בהסכמה או בלעדיה) יש לנהוג כפי שנקבע בתקנות: מפת המדידה בתכניות מסוג זה תהא מעודכנת עד שנה לפני מועד פרסום ההודעה בדבר הפקדת התכנית, ועד שלוש שנים לפני מועד אישורה של התכנית.

11. הנחיות עיצוב ובינוי

מאז ינואר 2016 חייבות הוועדות המקומיות לפרסם "הנחיות מרחביות" העוסקות בעיצוב ארכיטקטוני. כל היתר שרשות הרישוי תוציא, חייב להיות מותאם להנחיות; הן כלל-עירוניות (אם כי ניתן לקבוע – מתוך ראייה כללית – הנחיות שונות לכל אזור), הן בנות זמננו, הן מבטאות את עמדתה העדכנית של הרשות, ועוד.

מנגד, הנחיות עיצוביות שנקבעות בתכנית הן קשיחות מדי וכדי לשנותן יש לאשר תכנית חדשה; הן מתיישנות במהירות ואין מנגנון לעדכון; הן משקפות את עמדת עורך התכנית, שלא בהכרח מתיישבת עם תפישת העולם העיצובית של הרשות המקומית ושל המהנדס; מוסד התכנון לא מקיים דיון מושכל ומעמיק בהוראות אלה; ועוד.

ישנם יתרונות ברורים לקביעת הנחיות עיצוב כחלק מההנחיות המרחביות, ולא כהוראות בתכנית. אין, לפיכך, הצדקה לכלול בתכנית הוראות עיצוב ארכיטקטוני.

12. תכנית "רזה"

יש לשאוף ליצירת מסמך הוראות תמציתי ובהיר ככל הניתן, תוך הקפדה על הוצאת הנחיות עיצוב ובינוי מהוראות התכנית (והישענות על תכניות מרחביות שאושרו בתחום התכנית), הימנעות מכפילויות, הסרת מידע תכנוני שאינו בהכרח נחוץ לצורך מימוש התכנית, וכיו"ב.

13. תחום הקו הכחול

אין לכלול בתחום הקו הכחול מקרקעין שהתכנית אדישה אליהם, לרבות דרכים וחצאי-דרכים. זאת מפאת הקושי הטבעי בצירופם של בעלי עניין נוספים בקרקע (ודאי שלא לצורך), ולמען הימנעות מכפיית התכנית על בעלי עניין שאינם נהנים מתחולתה.

מצב תכנוני שכיח נוסף, בו התכנית גדולה מכפי שהיא צריכה להיות, מצוי בתכניות העוסקות ביחידת מגורים המהווה חלק ממגרש דו משפחתי. אין כל מניעה שהקו הכחול של התכנית יכלול רק את מחצית המגרש של מבקש הבקשה; כל אחד משני השותפים במגרש הדו-משפחתי רשאי להגיש את התכנית (גם בהתייחס לבתים משותפים), כל עוד לא מדובר בתוספת יח"ד.

14. תרגום סעיף דברי ההסבר לערבית

בתכנית מתאר מקומית או מפורטת, החלה בתחום מרחב תכנון מקומי שבו האוכלוסייה הדוברת ערבית מהווה לפחות 10% מכלל האוכלוסייה ושטחה עולה על 200 דונם, יתורגמו דברי ההסבר לתכנית לערבית. מגיש התכנית יצרף את מסמך התרגום כמסמך רקע לתכנית, ויצוין את פרטי המתרגם בשולי המסמך. זאת, בהתאם להכרעת ביהמ"ש העליון בנושא מיום 26.10.15.

15. דפי חתימות

אין עוד צורך לחתום על המסמכים הפיזיים של התכנית (ההוראות, התשריטים ונספחי התכנית). חתימות אלו תוגשנה על-גבי דפי חתימות נפרדים. עם זאת, על התשריט תישאר חתימת המודד (כנדרש בתקנות המודדים), ובנספח הכולל טבלאות הקצאה ואיזון (בתכניות איחוד וחלוקה) השמאי שערך אותן צריך לחתום על הטופס הכולל את הטבלאות, ובתכניות בהסכמה – בעלי העניין בקרקע צריכים לחתום גם הם על הטפסים שיהוו נספח לתכנית.

עותק אחד של דפי החתימות החתומים יהיה תקף עבור כל העותקים שיופקו לאותן הגרסאות הרשומות בו, ללא תלות בשלב הסטטוטורי של התכנית. החתימות המתייחסות לשלב כלשהו בהליך הסטטוטורי של התכנית (הגשה/הפקדה/מתן תוקף) תישארה בתוקף כל עוד לא נדרשו שינויים בתכנית, גם אם התכנית התקדמה משלב לשלב.

במהלך אישורה של תכנית, יש לוודא שלוש פעמים את עדכניותם של דפי החתימות צמודי-הגרסה. מוסד התכנון רשאי לבקש הדפסת מסמכי התכנית באותן שלוש תחנות: לעת מסירת התכנית למוסד התכנון, לעת הפרסום להפקדה ולעת הפרסום למתן תוקף. את נוהל "דפי חתימות" ניתן למצוא בעמוד המבא"ת שבאתר האינטרנט של מינהל התכנון בכתובת www.iplan.gov.il.

16. תצהיר שינויים

לעתים, לאחר שעורך התכנית החתים את בעלי העניין על דפי החתימות או על-גבי מסמכי התכנית, מתגלה הצורך בשינוי זעיר ונטול חשיבות שיש לבצע במסמכי התכנית. המהלך המקובל במקרה כזה הוא לתקן את התכנית במערכת המקוונת (כך שהתכנית תקבל מספר-גרסה חדש), להדפיס אותה שוב, לייצר דפי חתימות תואמים לגרסה החדשה ולהחתימם פעם נוספת. אלא שלעתים הטרחה הכרוכה בהדפסת מסמכי התכנית (אם נדרשת) ובהחתמת דפי-החתימות העדכניים, אינה פרופורציונאלית למשמעות התיקון.

במקרים בהם יקבע מוסד התכנון כי מדובר בתיקון טכני, ועל-מנת לחסוך את הזמן והעלות הנדרשים להדפסה נוספת ולהחתמת דפי-החתימות העדכניים, ניתן יהיה לתקן את התכנית במערכת המקוונת ולבצע הגשה מקוונת, תוך תיקון המסמך המודפס. לאחר מכן ימלא העורך טופס "תצהיר שינויים בין גרסאות" בו יפורטו השינויים שבוצעו, וניתן יהיה להמשיך ולקדם את התכנית יחד עם המסמכים המקוריים שתוקנו ידנית.

נוהל "תצהיר שינויים" מופיע במלואו בעמוד המבא"ת שבאתר מינהל התכנון בכתובת www.iplan.gov.il.

17. בעלי עניין בקרקע

בסעיף 1.8.3 להוראות התכנית ("בעלי עניין בקרקע") יש לרשום נתון אחד בלבד – האם התכנית כוללת מקרקעין בבעלות מדינה. במידה והתכנית כוללת מקרקעין בבעלות מדינה, יש לבחור בשאלתא "הערה לבעלי עניין בקרקע", ושם לרשום "התכנית כוללת מקרקעין בבעלות מדינה". אין לרשום הערות אחרות, ובכל מקרה הסעיף עצמו יישאר ריק.

כמו כן, אין עוד צורך להחתיים בעלי עניין בקרקע על מסמכי התכנית, בין אם הם פרטיים ובין אם הם גוף ציבורי.

18. סעיף "מטרת התכנית" וסעיף "עיקרי הוראות התכנית"

בסעיף "מטרת התכנית" תירשם מטרתה האחת והעיקרית של התכנית, באופן תמציתי ובמשפט אחד.

בסעיף "עיקרי הוראות התכנית" יירשמו הנושאים בהם עוסקת התכנית, במטרה לאפשר למי שפוגש את ההודעות העוסקות באותה תכנית לקבל החלטה אם ברצונו להעמיק וללמוד אותה, או שאין לו עניין בה. שימו לב שעיקרי הוראות התכנית אינם, ולא יכולים להיות, תמצית התכנית. נתונים מספריים, לדוגמה, אינם מעניינים של "עיקרי הוראות". להפך – כאן, בעיקרי הוראות, יש לכתוב משפטים כגון "תוספת זכויות בניה למבנה קיים", או "שינויים בפרישת ייעודי הקרקע", או "קביעת הנחיות סביבתיות" וכיו"ב.

יחד עם זאת – חשוב לזכור כי סעיף זה מתפרסם, כאמור, בהודעות ומהווה כרטיס ביקור ראשוני של התכנית בפני הציבור. אם נושאים חשובים לא ייכללו בעיקרי הוראות התכנית, עלול להיווצר מצב בו הציבור אינו מקבל את התמונה הנכונה לגבי התכנית.

19. סעיף 2.3 להוראות

טבלת "נתונים כמותיים עיקריים בתכנית" המופיעה בסעיף 2.3 להוראות התכנית אינה סטטוטורית, והיא נועדה בעיקר לצרכים סטטיסטיים ופרוגרמטיים. בטבלה זו יירשמו השטחים העיקריים כפי שהוצעו בסעיף 5 להוראות, בחלוקה לפי שימושי קרקע (ולא לפי יעודי קרקע), ותוך הצגת מאזן השטחים המאושרים והמוצעים ביחס לכל שימוש.

חוברת ההנחיות לאופן מילוי סעיף 2.3 להוראות התכנית מופיעה בעמוד המבא"ת שבאתר מינהל התכנון בכתובת www.iplan.gov.il.

20. פרק 4 להוראות התכנית

אין לקבוע בפרק זה זכויות בניה, אלא את השימושים המותרים וההוראות הכלליות הנוגעות ליעוד קרקע מסוים; זכויות הבנייה ירשמו בטבלת הזכויות בסעיף 5. ניתן לסטות מהאמור לעיל במקרים חריגים, כגון תכנית לחיזוק מבנים לפי סעיף 23 לתמ"א 38, שם הזכויות משתנות מאזור לאזור, או בהתאם לתנאים שונים, ויש צורך במלל רב כדי להגדיר מי-מקבל-כמה.

21. אופן מילוי טבלת הזכויות בסעיף 5

בטבלה זו, שורת זכויות מייצגת כל אחד מתאי השטח הרשומים בה, ואין לרשום בה סך כולל עבור טווח תאי-שטח.

יש לשאוף לכך שביעוד מעורב יפוצלו זכויות הבינוי לפי שימושים. ככל שהתכנית מבקשת לשמור על גמישות, אין חובה לפצל את הזכויות ובלבד שייבחן הצורך בקביעת טווחי מימוש מזעריים/מרביים עבור שימושים מסוימים ביעוד.

יש להשתמש באופן מושכל בהערות לטבלה, תוך איחוד הערות החוזרות על עצמן והימנעות מהכללת הוראות מיותרות או לא ברורות, ולשאוף לעריכת טבלה תמציתית וברורה ככל הניתן.

22. מעמדם של נספחים

נספח יכול להיות מחייב (ואז הוא מחייב לא פחות מהתשריט וההוראות); או מנחה; או מנחה חלקית. יש לציין זאת בבירור על גבי הנספח ובסעיף 1.7 להוראות התכנית. כמו כן ישנם מסמכים נלווים לתכנית שאין להם שום הוראות "עשה", כגון תשריט המצב המאושר, תסקיר השפעה על הסביבה, סקירות תנועה, תיק תיעוד, סקר עצים, וכיו"ב.

נספח מנחה איננו מחייב, אך בלא מעט פסיקות הסבו בתי המשפט את תשומת לבנו לכך שגם אם נספח איננו מחייב, הרי שהוא עלול ליצור מראית עין כוזבת אצל אלו המעיינים במסמכי התכנית ואינם אנשי מקצוע. בתי המשפט הורו לנו אפוא להימנע ממראית עין כוזבת, ובכדי לעמוד בדרישותיהם יש להימנע מצירוף נספחים שכל מטרתם היא לתאר פתרון אחד מני רבים, כאשר התכנית מאפשרת גם פתרונות אחרים.

23. ויתור על הצורך במפת מדידה, או בעדכון מפת המדידה.

במקרים הבאים רשאי מוסד התכנון לוותר על הצורך במפת מדידה, או על עדכון המדידה:

- בתכניות שבהן נעשה שימוש נכון ביעוד על פי תכנית מאושרת אחרת, בשטחים שבהם נקבע היעוד הזה.
- בתכניות שבהן לא מוצע שינוי שיש לו השפעה על השטח המתואר במפת המדידה, או שהחלטה לגבי המוצע בהן לא תושפע מהמצב בשטח. כך, לדוגמה – תכנית המבקשת לשנות את רשימת השימושים המותרים ביעוד מסוים לא מושפעת, בדרך כלל, מהשטח; אבל החלטה לגבי תכנית המציעה בנייה של קומות נוספות עלולה להיות מושפעת מבניה ללא היתר בחצר המבנה. במקרה הראשון ייטיב לעשות מוסד תכנון שיוותר על הצורך במדידה, אך במקרה השני הוויתור אינו מומלץ.

- בתכניות גדולות מאד, שהיקפי הפיתוח בהן הם זניחים, **ועיקרן פיתוח של שטחי פנאי ונופש**, כגון תכניות מפורטות ליער. בתכניות מסוג זה, מומלץ להציג מדידה עדכנית באזורי הממשקים בין שטחים אלה לבין מרקמים בנויים הגובלים בשטח התכנית.
- **תכניות מתאר כוללניות** (נוהל מבא"ת ומסמך זה אינם מחייבים תכניות מתאר כוללניות, אך למען הסר ספק).

24. מגישי התכנית

מגישי התכנית הם מי שהחוק הסמיך אותם להגיש את התכנית. החוק מבדיל בין מגישים שהם גופים ציבוריים, ומפרט מיהם הגופים הציבוריים הרשאים להגיש תכנית, לפי סוג התכנית; לבין בעלי עניין בקרקע. הראשונים – גופים ציבוריים כגון ועדה מקומית, רשות מקומית, משרד ממשלתי וכיו"ב – אינם צריכים להוכיח עניין בקרקע הכלולה בתכנית.

נקודה נוספת – כאשר מגישי התכנית הם בעלי הקרקע, ומדובר על מספר רב של בעלים, רשאי מוסד התכנון לדרוש מהם למנות אדם מטעמם שיקבל מהם הרשאה לחתום בשמם. מכאן ואילך, לאחר שאותו אדם הציג למוסד התכנון את ההרשאה לייצג את המגישים, תידרש חתימתו בלבד כמגישי התכנית.

בברכה,

ירון טוראל, עמית מורלי